

Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Remiss från Utbildningsdepartementet
Remisstid den 19 juni 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Förslagen ska syfta till att betyg och meritvärden från grundskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt speglar elevers ämneskunskaper samt till att motverka betygsinflation.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig sammanfattningsvis generellt positiv till utredningens förslag men ser utmaningar med delar av förslagen, vilket belyses i remissvaret.

Arbetsmarknadsnämnden anser att förslagen kraftigt försämrar förutsättningarna för komvux och eleverna som sökt sig dit för att få en ny möjlighet att fullfölja sin gymnasieutbildning och ta sig vidare till högre studier och arbetsmarknaden.

Utbildningsnämnden anser att det föreslagna systemet med målstyrda betyg och centraliserad rättning av nationella slutprov skapar tydligare ramar för lärarna och stärker incitamenten för eleverna att lära sig. Att proven får en självständig påverkan på elevens meritvärde torde minska lärarnas arbetsbörda vid terminsavslut och

möjliggöra mer fokus på likvärdig bedömning. Förslaget anses kunna öka både likvärdighet och trovärdighet samt motverka betygsinflation.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är positivt att utredningen tydligt tar ställning för att betyget underkänt ska tas bort och att fler unga därmed kan bli behöriga till gymnasiet. Idag stängs en betydande andel av våra elever ute från vidare studier på gymnasiet vilket leder till ett stort utanförskap och individuellt lidande och ökar risken för att unga drabbas av psykisk ohälsa eller dras in i destruktiva miljöer.

Det är också positivt att utredningen blottlägger de enorma problem vi har med betygsinflation i dagens skolsystem och föreslår åtgärder för mer rättvisa betyg.

Men trots att det i utredningen konstateras att det finns problem med marknadskrafter som skapar incitament för olikvärdig betygssättning och bidrar till betygsinflation saknas helt förslag som kommer åt grundproblemet med den bristande likvärdigheten i dagens betygssättning. Nämligen att vi idag har en marknadsstyrd skola där varje enskild skola behöver konkurrera om elever och att höga betyg därmed gjorts till en vara eller en del av en skolas marknadsföringsstrategi.

Det nya betygssystem som föreslås bygger på en tiogradig betygsskala och en kalibrering av betygen efter de nationella slutproven. Systemet som föreslås är komplext och kan vara svårt för både elever och vårdnadshavare att förstå. Jag delar de synpunkter som stadsledningskontoret för fram om att den slutliga betygsmodellen måste vara så enkel som möjligt att förstå. Det är viktigt både för systemets övergripande legitimitet och för att minska stress hos elever.

Förslaget om centralt rättade nationella slutprov och därpå följande betygskalibrering innebär att elevernas slutbetyg och därmed slutantagningen till gymnasiet är helt beroende av en snabb central rättning under sommarmånaderna. Om ett nytt betygssystem införs innan det finns robusta och testade system för en effektiv och likvärdig rättning riskerar hela årskullar av elever få stora problem i övergången till gymnasiet. Det räcker inte att ett betygssystem ser ut att lösa problem på pappret. Det måste fungera i praktiken också och bör underlätta skolornas verksamhet och möjlighet att fokusera på undervisning.

Slutligen vill jag lyfta problematiken i att flera omfattande utredningar pågått parallellt och nu föreslås omfattande ändringar av svensk skola med en kort tidshorisont. Utredningarnas förslag är inte alltid synkroniserade och förfarandet innebär att en helhetsbild saknas. Att samtidigt implementera alla dessa ändringar ställer enorma krav på huvudmän och andra myndigheter och innebär stora risker för skolverksamheterna. I den fortsatta beredningen av detta och övriga betänkanden på Utbildningsdepartementets bord är det av största vikt att en långsiktigt hållbar skolutveckling säkerställs.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 18 juni 2025

Emilia Bjuggren

Bilagor

1. Remiss - Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18) volym 1 dnr KS 2025/416-1.1
2. Remiss - Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18) volym 2 dnr KS 2025/416-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Utredningen om ett likvärdigt betygssystem har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Vi välkomnar betygsutredningens förslag till hur betyg och meritvärden från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt ska spegla elevers ämneskunskaper. På så sätt kan de fungera som ett rättssäkert instrument för urval till nästa utbildningsnivå.

Den tiogradiga skalan som betygsutredningen föreslår ska ersätta A-F-systemet kommer på ett bättre sätt kunna fånga upp elevernas kunskapsnivåer. Om de lärarsatta betygen är högre eller lägre än snittet för de nationella proven justeras elevens betygsvärde upp eller ner. Till detta kommer att de nationella proven ska rättas och betygen justeras efter att sommarlovet redan börjat. Detta torde minska incitamenten för föräldrar att försöka påverka betygssättningen eftersom betygen kalibreras mot objektiva provresultat.

Dock finns här en problematik som uppstår, och som utbildningsförvaltningen pekar på i sitt tjänsteutlåtande. Frågan uppstår nämligen hur elever ska kunna veta vad för skolor de kan söka till, om betyg kan justeras ner under sommaren? Detta förefaller inte genomtänkt.

Det nya betygssystemet kan medföra att fler blir behöriga för yrkesprogram på gymnasiet, något vi välkomnar. Det är inte bra, vare sig ur individ- och samhällssynpunkt, om ungdomar slås ut redan i grundskolan. Siffror vad gäller livschanser visar dock att också en gymnasieexamen är nödvändig för att klara sig bra längre fram i livet. Därför är det centralt, oavsett utformningen av betygssystem, att alla ungdomar redan från grundskolan får med sig de kunskaper som behövs för att klara sig på gymnasiet.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Centerpartiet i Stockholms stad är i grunden positiva till flera av förslagen i utredningen. Den nya betygsskalan i tio steg ger bättre förutsättningar till en rättvisande gradering av en elevs kunskaper och incitament att ta steg framåt när de kan ses som gripbara. Den innehåller även goda resonemang om hur dagens utslagning genom det hårda betyget F kan undvikas, samt att fler elever förväntas bli behöriga till yrkesprogram på gymnasiet.

Vi håller med utredningen om att dagens betygssystem behöver bli mer rättssäkert, och att det finns problem med likvärdigheten i betygssättning. För oss är det viktigt att alla elever ska bedömas likvärdigt, oavsett var de bor eller vilken skola de går i.

Förslaget att införa central rättning av nationella prov är något vi ställer oss bakom. Det är ett steg i rätt riktning för att öka likvärdigheten och minska risken för en betygsglidning som gör att satta betyg inte speglar kunskaperna. Det minskar också pressen på lärarna och gör betygssättningen mer tydlig för både elever och vårdnadshavare. Här vill vi även särskilt lyfta vikten av att ta vara på digitaliseringens möjligheter om än på ett balanserat sätt för rätt ändamål och i avvägda delar. Den snabba utvecklingen kan väntas skapa allt bättre förutsättningar och möjlighet till effektivitet, likvärdighet och god resurshållning.

Utredningens idé om att använda provresultat för att justera skolors genomsnittliga betygsnivåer, den så kallade meritvärdeskalibreringen, kan i teorin göra systemet mer rättvist. Men vi ser också vissa utmaningar. Framför allt är vi oroliga för att elever inte kommer att veta sitt slutgiltiga meritvärde förrän efter vårterminens slut, när alla prov har rättats och räknats in. Det kan skapa stor osäkerhet när elever ska söka till gymnasiet eller vidare studier, och direkt försvåra gymnasievalet. Vi tycker att det är viktigt att elever får en chans att i god tid förstå hur deras betyg kommer att påverka deras framtid, och menar att denna del behöver revideras för att fungera i praktiken.

Sammanfattningsvis tycker vi att utredningen tar upp viktiga frågor och har flera bra förslag, men vi ser ett behov av att stärka förutsägbarheten för eleverna och tydliggöra hur systemen ska fungera i praktiken både för elever och lärare.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Regeringen beslutade den 22 juni 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering som syftar till att betyg och meritvärden från grundskolan och gymnasial nivå mer rättvisande speglar elevers ämneskunskaper samt motverkar betygsinflation.

Enligt utredningen är det grundläggande problemet med dagens betygssystem att det saknar objektiva referenspunkter och att betyg därmed i praktiken inte kan bli likvärdiga. Därutöver menar utredningen att det finns problem med marknadskrafter som skapar incitament för olikvärdig betygssättning och bidrar till betygsinflation.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret	5
Arbetsmarknadsnämnden	10
Utbildningsnämnden.....	12
Reservationer m.m.	16

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret vill inledningsvis lyfta komplexiteten i att flera omfattande utredningar med betydande förändringar expedieras samtidigt. Det bedöms som önskvärt att tillämpa ett metodiskt förhållningssätt, där förändringarna implementeras successivt, i syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar skolutveckling.

Stadsledningskontoret ställer sig generellt positiv till utredningens förslag men ser utmaningar med delar av förslagen, vilket belyses nedan.

Stadsledningskontoret är tveksam till den korta tidshorisont som utredningen anger för dessa omfattande ändringar. Detta ställer höga krav på huvudmän och andra myndigheter att noga förbereda för ett genomförande.

Stadsledningskontoret anser att kommunikation och transparens är särskilt viktigt i samband med införandet av det nya betygssystemet. Systemet som föreslås är komplext och kan vara svårt för både elever och vårdnadshavare att förstå. Stadsledningskontoret anser samtidigt att den föreslagna modellens fördelar överväger nackdelarna, men att det vid utformningen av detaljerna i implementeringen bör fästas betydande vikt vid att den slutliga modellen är så enkel som möjlig att förstå. Detta både för systemets övergripande legitimitet och för att minska stress hos elever.

Stadsledningskontoret uppfattar det som att de nya nationella slutproven ska användas för betygskalibrering redan det första året de införs, det vill säga vårterminen 2030. Det betyder att skolor kommer att ha begränsade möjligheter att stämma av sin betygssättning mot riksnormen innan det nya systemet börjar tillämpas. Betygskalibreringens påverkan på meritvärdet kan därför förväntas bli extra stor det första året, med negativa konsekvenser för de berörda elevernas möjlighet att planera inför vidare studier. För att minska denna risk bör skolor ges tydlig vägledning i hur eleverna redan innan införandet av den nya modellen kan skaffa sig en bild av hur deras betyg förhåller sig till riksnormen och därmed ges en chans att minimera kommande avvikelser. Det är även angeläget att första årets prov genomgår noggranna tester för att säkerställa önskat förhållande till betygsskalan, eftersom dessa första prov kommer att bli normerande för vad som betraktas som rätt betygsnivå i förhållande till elevens kunskapsnivå.

Enligt utredningen kommer förslagen inte innebära några större merkostnader för kommunerna. Stadsledningskontoret ser dock att det finns risk för initiala kostnadsökningar, innan implementering av de omfattande förslagen är fullt genomförd.

Stadsledningskontoret vill också lyfta den förväntade konsekvensen av meritvärdeskalibreringsmodellen där förslagen initialt väntas leda till en ökad skillnad mellan elevernas preliminära betyg (det vill säga höstterminens lärarsatta betyg) och deras slutbetyg. Detta kommer innebära ytterligare utmaningar med planering och dimensionering av gymnasieutbildningar i Stockholms läns gymnasierregion. Dessutom kommer många sökande få svårare att på förhand bedöma vilken skola och vilket program de har möjlighet att komma in på. Stadsledningskontoret ser därför att det med den föreslagna modellen som ger grundskoleeleverna sitt slutbetyg först en tid efter skolavslutningen, efter den centrala rättningen av de nationella slutproven samt kalibrering av de lärarsatta betygen genomförts, kommer att finnas behov av tillgängliga studie- och yrkesvägledare under sommartid som kan stödja och vägleda de elever som inte kommer in på sökta gymnasieutbildningar.

Vidare anser stadsledningskontoret att huvudmannen bör ha tillgång till samma information som återkopplas till eleven, i enlighet med rapportens figur 17.1. Detta är avgörande för att skapa bästa möjliga förutsättningar för analys och utvecklingsarbete kopplat till en likvärdig betygssättning. Den föreslagna modellen innebär dock ingen automatisk och heltäckande korrigering för eventuella systematiska skillnader i

betygssättning på gruppnivå inom skolor, till exempel kopplat till kön. Om huvudmannen enbart får återkoppling på skol- och ämnesnivå, och inte på individnivå, som utredningen tycks föreslå, begränsas möjligheten till uppföljning och förbättring av betygspraxis på ett olyckligt och onödigt sätt.

Under punkt 15.2.2 *Behörighetsregler för introduktionsprogrammet språkintröduktion* står ”Det innebär att eleven bland annat måste ha minst betyget E i svenska eller svenska som andraspråk för att vara behörig till språkintröduktion.” Stadsledningskontoret utgår ifrån att detta är en felskrivning då uppgiften är felaktig.

Under rubrikerna nedan redovisas ytterligare några av de förslag som utredningen lämnat och där stadsledningskontoret har synpunkter.

9.3.7 Sammantagen bedömning över hela betygsskalan

Förslag: Den sammantagna betygssättningsprincipen ska tillämpas för hela betygsskalan. Läraren ska, för samtliga betygsssteg, vid betygssättningen göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till ämnets syfte och centrala innehåll och utifrån betygskriterierna sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. En elev i gymnasieskolan eller i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå måste dock vid betygssättningen ha godtagbara kunskaper i sådana delar av ämnets innehåll som avser säkerhetsaspekter eller myndigheters föreskrifter för att betyget 4 ska kunna sättas.

Stadsledningskontoret menar att det i god tid inför införandet finns behov för skolorna att få tillgång till stödmaterial och diagnostiska prov för lärarnas bedömningsråd att använda och bedöma elevernas kunskaper med utifrån den nya betygsskalan och de nya betygskriterierna.

15.2 Ändrade behörighetsregler för tillträde till gymnasieskolan

Förslag: För behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan ska en elev ha ett meritvärde på minst 4. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kunna meddela föreskrifter om beräkning av meritvärde.

Förslag: Introduktionsprogrammet programinriktat val ska tas bort som introduktionsprogram. Introduktionsprogrammet språkintröduktion ska stå öppet för en elev som inte har godtagbara kunskaper i svenska eller svenska som andraspråk eller inte har det meritvärde som krävs för behörighet till ett nationellt program.

Förslag: För behörighet till riksrekryterande spetsutbildning ska krav ställas på att den sökandes kunskapsnivå ska motsvara det som krävs för betyget 10 i förhållande till betygskriterierna.

Bedömning: Nya yrkesutbildningar bör införas i enlighet med Utredningen om fler vägar till arbetslivets (SOU 2024:74) förslag. För behörighet till en yrkesutbildning

om 1 900 poäng ska eleven ha ett meritvärde på minst 1 alternativt ha uppnått det lärarsatta betyget 4, det vill säga godtagbara kunskaper, i minst tre ämnen.

Stadsledningskontoret noterar att förslaget att ta bort programinriktat val inte överensstämmer med förslag i utredningen ”Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)”.

Stadsledningskontoret anser att även elever med betyget 8–9 bör ges möjlighet att söka och göra prov för riksrekryterande spetsutbildning. Detta för att inkludera elever som inte har möjlighet att uppnå utmärkta kunskaper på alla delar av ämnets bedömningskriterier, till exempel elever som kan ha svårigheter att hantera muntliga bedömningssituationer.

16.4.1 Bedömningssamråd för likvärdighet inom skolor och program

Förslag: Inför betygssättning, när ämnen avslutas i grundskolan och specialskolan, ska bedömningssamråd genomföras mellan lärare som undervisar och sätter betyg i samma ämne inom en skolenhet. Rektor ska vara ansvarig för att bedömningssamråd sker.

Förslag: Inför betygssättning i nivåer i ämnen i gymnasieskolan, ska bedömningssamråd genomföras mellan lärare som undervisar och sätter betyg i samma nivå i ett ämne inom ett program på en skolenhet. Rektor ska vara ansvarig för att bedömningssamråd sker.

Stadsledningskontoret menar att bedömningssamrådets arbete inte enbart kan ske i samband med betygssättning. För att möjliggöra likvärdiga bedömningar anser stadsledningskontoret att rådets arbete löpande måste fortgå. För att rådet ska kunna göra likvärdiga bedömningar måste bland annat planeringar och uppgiftskonstruktion göras systematiskt. Detta innebär att en skolas bedömningssamråd måste ges tid och förutsättningar, inte enbart i samband med betygssättning.

Stadsledningskontoret ser att det kan bli utmanande att genomföra bedömningssamråd för små skolor där få lärare undervisar i samma ämne. Stadsledningskontoret anser att bedömningssamråd bör kunna genomföras ämnesövergripande där det är möjligt eftersom betygskriterierna är de samma för alla ämnen. Det gör det också möjligt för lärare i praktisk-estetiska ämnen och lärare på mindre skolor att genomföra bedömningssamråd. Det skulle gynna samsyn både i ämnesplanering och betygssättning på en skola.

17.4.5 Förslag om hur oegentligheter vid nationella slutprov ska förebyggas och åtgärdas

Bedömning: Statens skolverk bör föreskriva regler för provgenomförande så att provgenomförandet blir likvärdigt mellan

skolor. I föreskrifterna bör det bland annat ingå hur fusk ska förebyggas och i förekommande fall hanteras.

Förslag: Regeringen ska ge Statens skolverk i uppdrag att utreda hur fusk och oegentligheter vid nationella slutprov ska hanteras och definieras, vilka konsekvenser som ska kunna följa vid oegentligheter, vem som ska fatta beslut om eventuella konsekvenser av fusk och andra oegentligheter och hur en eventuell överklagandeprocess bör utformas. I uppdraget ska ingå att analysera om regelverk och konsekvenser bör vara desamma för genomförande av nationella slutprov i grundskolan och motsvarande skolformer som i övriga utbildningsformer. Utifrån resultatet ska myndigheten ta fram nödvändiga föreskrifter och vid behov lämna förslag på ytterligare hantering.

Stadsledningskontoret anser att eftersom nationella slutprov får stor påverkan på elevens meritvärde är det avgörande att de genomförs rättssäkert, med goda förutsättningar för fokus och under noggrann uppsikt – gärna med externa provvakter, som till exempel vid högskoleprovet. Detta kräver bemanning och rätt kompetens, vilket kan bli utmanande för mindre kommuner och skolor utan lämpliga lokaler. Det är positivt att utredningen betonar att ansvaret för provens konstruktion och analys ska ligga hos Skolverket.

Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Utredningen lyfter flera konsekvenser för komvux som kommer att påverka organisation av verksamheten. Exempelvis lyfts risken att slutproven blir styrande för planering och genomförande av utbildning inom komvux där många elever planerar sina studier så att glappet mellan studier, slutprov och högre studier blir så kort som möjligt. Utredningen säger också att det finns risk för att genomströmningen minskar och att komvux måste framhålla fördelarna med att träna på och prestera på de nationella slutproven eftersom det är en vanlig examinationsform inom högskolan.

Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag riskerar att försämra möjligheterna för elever inom komvux att ta sig vidare i utbildningssystemet och mot en hållbar etablering i arbetslivet, då det kan påverka komvux uppdrag som en andra chans för dem som inte lyckades med sina studier på gymnasiet.

Stadsledningskontoret anser att de föreslagna ändringarna för beräkning av meritvärden riskerar att påverka elevernas motivation för att läsa ämnesnivåer för kunskaper och att fokus på slutproven istället blir för stort. Många elever gör redan idag prövningar hos komvux i hopp om att få en snabbare väg till betyg, men får betyget F. Det finns en överhängande risk för att det kan bli likadant med slutproven om resultatet där är det enda som kan påverka elevens meritvärde. Att ta bort möjligheten att höja betyg 1–3 genom prövning på komvux och på det sättet kunna höja sitt meritvärde kan vara en stressfaktor för många gymnasieelever.

Förslaget med endast två provtillfällen om året begränsar komvux möjligheter att erbjuda en flexibel och kontinuerlig utbildning under året. Förslaget utgår från läsårsbundna skolformer vilket gör att elever från komvux riskerar att hamna ur fas i förhållande till ansökningsperioden till högskola och universitet när de måste vänta på provperioden.

Stadsledningskontoret ser även problem med att de nationella slutproven inte behandlar hela innehållet i ämnesplanerna, vilket innebär att det är otydligt vad som ska provas eftersom slutprovet kan göras oavsett vilken nivå som är elevens sista. Det kan skapa situationer där elever väljer att inte läsa högre nivåer om de inte är nödvändiga för behörighet, eftersom de inte värderas på något sätt för meritvärdet. Det är också en brist att proven inte kommer att pröva muntliga och praktiska färdigheter, då det kan bidra till att elever som söker till högskola och universitet saknar kunskaper i dessa moment.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Reservation av Christina Tufvesson m.fl. (alla L), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att ännu en utredning om förändringar i skolan till största delen utgår från andra skolformer än komvux i sina förslag. Utredningen tar inte heller tillräcklig hänsyn till flera andra av de aktuella reformer och utredningar som också berör skolan.

Sammantaget bidrar detta till en mängd förslag och förändringar under kommande år som blir svåra att överblicka och vars implementering och genomförande tar och kommer att ta mycket tid i anspråk. Ett exempel är ämnesbetygsreformen som ska börja tillämpas den 1 juli 2025 och dess övergångsbestämmelser ska gälla till och med 30 juni 2030. Betygsutredningen föreslår att deras förslag ska börja gälla redan 1 januari 2030 vilket innebär att lärare, rektorer och huvudmän kommer att behöva sätta sig in i ytterligare ett omfattande system innan det första ens helt har kommit på plats.

Betänkandet Tid för läraruppgdraget (SOU 2025:26) som också är ute på remiss nu syftar till att värna lärares arbetstid och tid för undervisning, men betygsutredningen kommer med förändringsförslag som går i direkt motsatt riktning.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att grundproblemen som föranlett betygsutredningen kommer att kvarstå även med ett nytt betygssystem. Det kommer att finnas många olika huvudmän, vårdnadshavare som sätter press på lärare och svårigheter att göra bedömningen av om kunskaper ligger på F eller E respektive 3 eller 4. Arbetsmarknadsförvaltningen vill istället se ett förslag som gör mindre förändringssteg som kan justeras inom ramen för nuvarande system. Ett exempel kan vara att förändra F-betyget till att visa det som utredningen vill åstadkomma med

betygsstegen 1–3. Arbetsmarknadsförvaltningen har i övrigt inga synpunkter på förslaget om betygsskala.

Komvuxelever påverkas stort av förslagen

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att utredningens förslag försämrar möjligheterna kraftigt för elever inom komvux att ta sig vidare i utbildningssystemet och mot hållbar etablering i arbetslivet. Förslagen tar bort komvux uppdrag som en annan och en andra chans för dem som av någon anledning inte lyckades med sina studier på gymnasiet. Arbetsmarknadsförvaltningen ser en stor risk med att de föreslagna ändringarna för beräkning av meritvärden kommer att undergräva vikten av att läsa ämnesnivåer för kunskaper och att allt fokus istället blir på slutproven. Redan idag gör många elever prövningar hos komvux i hopp om att få en snabbare väg till betyg men får betyget F och vi bedömer att det kan bli likadant med slutproven när resultatet där är det enda som kan påverka elevens meritvärde. Att ta bort möjligheten att höja betyg 1–3 genom prövning på komvux och på det sättet kunna höja sitt meritvärde tror arbetsmarknadsförvaltningen kommer att vara en stressfaktor för många under studietiden på gymnasiet.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att utredningens förslag kan slå hårt mot och försvåra vägen för många ur komvux elevgrupp. Det gäller till exempel de elever som behöver olika typer av anpassningar och stöd för att komma vidare i sina studier. Förslagen riskerar att på olika sätt förlänga tiden på komvux för många vilket innebär en fördröjning innan de kommer ut i arbetslivet och till nytta för samhället.

Arbetsmarknadsförvaltningen kan förstå tanken bakom de nationella slutproven men anser att förslagen till genomförandet inte är anpassat till komvux förutsättningar. Förslaget med endast två provtillfällen om året begränsar komvux möjligheter att erbjuda flexibel och kontinuerlig utbildning under året. Förslaget utgår från läsårsbundna skolformer vilket gör att elever från komvux riskerar att hamna ur fas i förhållande till ansökningsperioden till högskola och universitet när de måste vänta på provperioden.

För att genomföra slutproven behöver komvux prioritera och styra stora resurser till både genomförandet av proven men också för att möta den efterfrågan av att läsa ämnesnivåer i nära anslutning till nästa provtillfälle som vi bedömer kommer att inträffa. Risken är att komvux kapacitet att ta emot studerande inte räcker till för alla som behöver. Om det inträffar riskerar det att gå lång tid mellan att eleven läser ämnet och nästa möjliga provtillfälle. Det kan ge effekten att eleven tappar både motivation och kunskaper längs vägen.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser också problem med att de nationella slutproven inte behandlar hela innehållet i ämnesplanerna. Det gör det otydligt vad som ska provas eftersom slutprovet kan göras oavsett vilken nivå som är elevens sista. Det kan skapa situationer där elever väljer att inte läsa högre nivåer om de inte är nödvändiga för behörighet eftersom de inte värderas på något sätt för meritvärdet. Det är också en brist att proven inte kommer att pröva muntliga och praktiska färdigheter.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar utredningens bild av att det kan bidra till att elever som söker till högskola och universitet saknar kunskaper i dessa moment.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen vill inledningsvis lyfta komplexiteten i att flera omfattande utredningar med betydande förändringar expedieras samtidigt. Det bedöms som önskvärt att tillämpa ett metodiskt förhållningssätt, där förändringarna implementeras successivt, i syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar skolutveckling.

Fortsättningsvis anser förvaltningen att utredningen är väl genomarbetad och ger en allsidig, grundlig och rättssäker analys samt bedömning av ett nytt betygssystem. Förvaltningen ställer sig generellt positiv till utredningens förslag men ser utmaningar med delar av förslagen, något som belyses närmare i synpunkterna nedan.

Förvaltningen är tveksam till den korta tidshorisont som utredningen anger för dessa omfattande ändringar. Detta ställer höga krav på huvudmän och andra myndigheter att nog förbereda för ett genomförande.

Kommunikation och transparens blir särskilt viktiga i samband med införandet av det nya betygssystemet, enligt förvaltningens bedömning. Systemet som föreslås är komplext och kan vara svårt för både elever och vårdnadshavare att förstå.

Förvaltningen anser samtidigt att den föreslagna modellens vinster överväger nackdelarna, men att det vid utformningen av detaljerna i implementeringen bör fästas betydande vikt vid att den slutliga modellen är så lätt som möjlig att förstå. Detta både för systemets övergripande legitimitet och för att minska stress hos elever.

Förvaltningen förstår det som att de nya nationella slutproven ska användas för betygskalibrering redan det första året de införs, det vill säga vårterminen 2030. Det betyder att skolor kommer att ha begränsade möjligheter att stämma av sin betygssättning mot riksnormen innan det nya systemet börjar tillämpas.

Betygskalibreringens påverkan på meritvärdet kan därför förväntas bli extra stor det första året, med negativa konsekvenser för de berörda elevernas möjlighet att planera inför vidare studier. För att minska denna risk bör skolor ges tydlig vägledning i hur de redan innan införandet av den nya modellen kan skaffa sig en bild av hur deras betyg förhåller sig till riksnormen och därmed ges en chans att minimera kommande

avvikelser. Det är även angeläget att första årets prov genomgår noggranna tester för att säkerställa önskat förhållande till betygsskalan, eftersom dessa första prov kommer att bli normerande för vad som betraktas som rätt betygsnivå i förhållande till elevens kunskapsnivå.

Enligt utredningen kommer förslagen inte innebära några större merkostnader för kommunerna. Förvaltningen ser dock att det finns risk för initiala kostnadsökningar, innan implementering av de omfattande förslagen är fullt genomförd.

Förvaltningen vill också lyfta den förväntade konsekvensen av meritvärdeskalibreringsmodellen där förslagen initialt väntas leda till en ökad skillnad mellan elevernas preliminära betyg (det vill säga höstterminens lärarsatta betyg) och deras slutbetyg. Detta kommer innebära ytterligare utmaningar med planering och dimensionering av gymnasieutbildningar i Stockholms läns gymnasierregion. Dessutom kommer många sökande få svårare att på förhand bedöma vilken skola och vilket program de har möjlighet att komma in på. Förvaltningen ser därför att det med den föreslagna modellen som ger grundskoleeleverna sitt slutbetyg först en tid efter skolavslutningen, efter den centrala rättningen av de nationella slutproven samt kalibrering av de lärarsatta betygen genomförts, kommer att finnas behov av tillgängliga studie- och yrkesvägledare under sommartid som kan stödja och vägleda de elever som inte kommer in på sökta gymnasieutbildningar.

Vidare anser förvaltningen att huvudmannen bör ha tillgång till samma information som återkopplas till eleven, i enlighet med rapportens figur 17.1. Detta är avgörande för att skapa bästa möjliga förutsättningar för analys och utvecklingsarbete kopplat till likvärdig betygssättning. Den föreslagna modellen innebär dock ingen automatisk och heltäckande korrigering för eventuella systematiska skillnader i betygssättning på gruppnivå inom skolor, till exempel kopplat till kön. Om huvudmannen enbart får återkoppling på skol- och ämnesnivå, och inte på individnivå, som utredningen tycks föreslå, begränsas möjligheten till uppföljning och förbättring av betygspraxis på ett olyckligt och onödigt sätt.

Under punkt 15.2.2 *Behörighetsregler för introduktionsprogrammet språkintröduktion* står ”Det innebär att eleven bland annat måste ha minst betyget E i svenska eller svenska som andraspråk för att vara behörig till språkintröduktion.” Förvaltningen utgår ifrån att detta är en felskrivning då uppgiften är felaktig.

Under rubrikerna nedan redovisas ytterligare några av de förslag som utredningen lämnat och där förvaltningen har synpunkter.

9.3.7 Sammantagen bedömning över hela betygsskalan

Förslag: Den sammantagna betygssättningsprincipen ska tillämpas för hela betygsskalan. Läraren ska, för samtliga betygsssteg, vid betygssättningen göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till ämnets syfte och centrala innehåll och utifrån betygskriterierna sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. En elev i gymnasieskolan eller i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå måste dock vid betygssättningen ha godtagbara kunskaper i sådana

delar av ämnets innehåll som avser säkerhetsaspekter eller myndigheters föreskrifter för att betyget 4 ska kunna sättas.

Förvaltningen menar att det i god tid inför införandet finns behov för skolorna att få tillgång till stödmaterial och diagnostiska prov för lärarnas bedömningsråd att använda och bedöma elevernas kunskaper med utifrån den nya betygsskalan och de nya betygskriterierna.

15.2 Ändrade behörighetsregler för tillträde till gymnasieskolan

Förslag: För behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan ska en elev ha ett meritvärde på minst 4. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kunna meddela föreskrifter om beräkning av meritvärde.

Förslag: Introduktionsprogrammet programinriktat val ska tas bort som introduktionsprogram. Introduktionsprogrammet språkintrödn ska stå öppet för en elev som inte har godtagbara kunskaper i svenska eller svenska som andraspråk eller inte har det meritvärde som krävs för behörighet till ett nationellt program.

Förslag: För behörighet till riksrekryterande spetsutbildning ska krav ställas på att den sökandes kunskapsnivå ska motsvara det som krävs för betyget 10 i förhållande till betygskriterierna.

Bedömning: Nya yrkesutbildningar bör införas i enlighet med Utredningen om fler vägar till arbetslivets (SOU 2024:74) förslag. För behörighet till en yrkesutbildning om 1 900 poäng ska eleven ha ett meritvärde på minst 1 alternativt ha uppnått det lärarsatta betyget 4, det vill säga godtagbara kunskaper, i minst tre ämnen.

Förvaltningen noterar att förslaget att ta bort programinriktat val inte överensstämmer med utredningen "Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)".

Förvaltningen menar att även elever med betyget 8–9 bör ges möjlighet att söka och göra prov för riksrekryterande spetsutbildning. Detta för att inkludera elever som inte har möjlighet att uppnå utmärkta kunskaper på alla delar av ämnets bedömningskriterier, till exempel elever som kan ha svårigheter att hantera muntliga bedömningssituationer.

16.4.1 Bedömningssamråd för likvärdighet inom skolor och program

Förslag: Inför betygssättning, när ämnen avslutas i grundskolan och specialskolan, ska bedömningssamråd genomföras mellan lärare som undervisar och sätter betyg i samma ämne inom en skolenhet. Rektor ska vara ansvarig för att bedömningssamråd sker.

Förslag: Inför betygssättning i nivåer i ämnen i gymnasieskolan, ska bedömningssamråd genomföras mellan lärare som undervisar och sätter betyg i samma nivå i ett ämne inom ett program på en skolenhet. Rektor ska vara ansvarig för att bedömningssamråd sker.

Förvaltningen menar att bedömningssamrådets arbete inte enbart kan ske i samband med betygssättning. För att möjliggöra likvärdiga bedömningar anser förvaltningen att rådets arbete löpande måste fortgå. För att rådet ska kunna göra likvärdiga bedömningar måste bland annat planeringar och uppgiftskonstruktion göras systematiskt. Detta innebär att en skolas bedömningssamråd måste ges tid och förutsättningar, inte enbart i samband med betygssättning.

Förvaltningen ser att det kan bli utmanande att genomföra bedömningssamråd för små skolor där få lärare undervisar i samma ämne. Förvaltningen anser att bedömningssamråd bör kunna genomföras ämnesövergripande där det är möjligt eftersom betygskriterierna är de samma för alla ämnen. Det gör det också möjligt för lärare i praktisk-estetiska ämnen och lärare på mindre skolor att genomföra bedömningssamråd. Det skulle gynna samsyn både i ämnesplanering och betygssättning på en skola.

17.4.5 Förslag om hur oegentligheter vid nationella slutprov ska förebyggas och åtgärdas

Bedömning: Statens skolverk bör föreskriva regler för provgenomförande så att provgenomförandet blir likvärdigt mellan

skolor. I föreskrifterna bör det bland annat ingå hur fusk ska förebyggas och i förekommande fall hanteras.

Förslag: Regeringen ska ge Statens skolverk i uppdrag att utreda hur fusk och oegentligheter vid nationella slutprov ska hanteras och definieras, vilka konsekvenser som ska kunna följa vid oegentligheter, vem som ska fatta beslut om eventuella konsekvenser av fusk och andra oegentligheter och hur en eventuell överklagandeprocess bör utformas. I uppdraget ska ingå att analysera om regelverk och konsekvenser bör vara desamma för genomförande av nationella slutprov i grundskolan och motsvarande skolformer som i övriga utbildningsformer. Utifrån resultatet ska myndigheten ta fram nödvändiga föreskrifter och vid behov lämna förslag på ytterligare hantering.

Förvaltningen anser att eftersom nationella slutprov får stor påverkan på elevens meritvärde är det avgörande att de genomförs rättssäkert, med goda förutsättningar för fokus och under noggrann uppsikt – gärna med externa provvakter, som till exempel vid högskoleprovet. Detta kräver bemanning och rätt kompetens, vilket kan bli utmanande för mindre kommuner och skolor utan lämpliga lokaler. Det är positivt att utredningen betonar att ansvaret för provens konstruktion och analys ska ligga hos Skolverket.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Christina Tuvfesson m.fl. (alla L)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att i stället anför följande

Utredningen (SOU 2025:18) om ett likvärdigt betygssystem har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Vi liberaler välkomnar betygsutredningens förslag till hur betyg och meritvärden från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt ska spegla elevers ämneskunskaper. På så sätt kan de fungera som ett rättssäkert instrument för urval till nästa utbildningsnivå. Den tiogradiga skalan som betygsutredningen föreslår ska ersätta A-F-systemet kommer på ett bättre sätt kunna fånga upp elevernas kunskapsnivåer.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att grundproblemen som föranlett betygsutredningen kommer att kvarstå även med ett nytt betygssystem. Det kommer att finnas många olika huvudmän, vårdnadshavare som sätter press på lärare och svårigheter att göra bedömningen av om kunskaper ligger på F eller E respektive 3 eller 4.

För att undvika orättvisor på grund av betygsinflation föreslår betygsutredningen att snittvärdet på de lärarsatta betygen justeras så att skolans genomsnittliga lärarsatta betyg motsvarar skolans genomsnittliga resultat på nationella proven. Om de lärarsatta betygen är högre eller lägre än snittet för de nationella proven justeras elevens betygsvärde upp eller ner. Till detta kommer att de nationella proven ska rättas och betygen justeras efter att sommarlovet redan börjat. Detta torde minska incitamenten för föräldrar att försöka påverka betygssättningen eftersom betygen kalibreras mot objektiva provresultat.

Det nya betygssystemet kan medföra att fler blir behöriga för yrkesprogram på gymnasiet, något vi välkomnar. Det är inte bra, vare sig ur individ- och samhällssynpunkt, om ungdomar slås ut redan i grundskolan. Siffror vad gäller livschanser visar att en gymnasieexamen är nödvändig för att klara sig bra längre fram i livet. Därför är det centralt, oavsett utformningen av betygssystem, att alla ungdomar redan från grundskolan får med sig de kunskaper som behövs för att klara sig på gymnasiet.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L)

Utredningen om ett likvärdigt betygssystem har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Vi välkomnar betygsutredningens förslag till hur betyg och meritvärden från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt ska spegla elevers ämneskunskaper. På så sätt kan de fungera som ett rättssäkert instrument för urval till nästa utbildningsnivå. Den tiogradiga skalan som betygsutredningen föreslår ska ersätta A-F-systemet kommer på ett bättre sätt kunna fånga upp elevernas kunskapsnivåer.

Om de lärarsatta betygen är högre eller lägre än snittet för de nationella proven justeras elevens betygsvärde upp eller ner. Till detta kommer att de nationella proven ska rättas och betygen justeras efter att sommarlovet redan börjat. Detta torde minska incitamenten för föräldrar att försöka påverka betygssättningen eftersom betygen kalibreras mot objektiva provresultat. Dock finns här en problematik som uppstår, och som utbildningsförvaltningen pekar på i sitt tjänsteutlåtande.

Frågan uppstår nämligen hur elever ska kunna veta vad för skolor de kan söka till, om betyg kan justeras ner under sommaren? Detta förefaller inte genomtänkt. Det nya betygssystemet kan medföra att fler blir behöriga för yrkesprogram på gymnasiet, något vi välkomnar. Det är inte bra, vare sig ur individ- och samhällssynpunkt, om ungdomar slås ut redan i grundskolan. Siffror vad gäller livschanser visar dock att också en gymnasieexamen är nödvändig för att klara sig bra längre fram i livet. Därför är det centralt, oavsett utformningen av betygssystem, att alla ungdomar redan från grundskolan får med sig de kunskaper som behövs för att klara sig på gymnasiet.

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C)

Centerpartiet i Stockholms stad är i grunden positiva till flera av förslagen i utredningen. Den nya betygsskalan i tio steg ger bättre förutsättningar till en rättvisande gradering av en elevs kunskaper och incitament att ta steg framåt när de kan hur dagens utslagning genom det hårda betyget F kan undvikas, samt att fler elever förväntas bli behöriga till yrkesprogram på gymnasiet.

Vi håller med utredningen om att dagens betygssystem behöver bli mer rättssäkert, och att det finns problem med likvärdigheten i betygssättning. För oss är det viktigt att alla elever ska bedömas likvärdigt, oavsett var de bor eller vilken skola de går i. Förslaget att införa central rättning av nationella prov är något vi ställer oss bakom. Det är ett steg i rätt riktning för att öka likvärdigheten och minska risken för en betygsglidning som gör att satta betyg inte speglar kunskaperna. Det minskar också pressen på lärarna och gör betygssättningen mer tydlig för både elever och vårdnadshavare. Här vill vi även särskilt lyfta vikten av att ta vara på digitaliseringens möjligheter om än på ett balanserat sätt för rätt ändamål och i avvägda delar. Den

snabba utvecklingen kan väntas skapa allt bättre förutsättningar och möjlighet till effektivitet, likvärdighet och god resurshållning.

Utredningens idé om att använda provresultat för att justera skolors genomsnittliga betygsnivåer, den så kallade meritvärdeskalibreringen, kan i teorin göra systemet mer rättvist. Men vi ser också vissa utmaningar. Framför allt är vi oroliga för att elever inte kommer att veta sitt slutgiltiga meritvärde förrän efter vårterminens slut, när alla prov har rättats och räknats in. Det kan skapa stor osäkerhet när elever ska söka till gymnasiet eller vidare studier, och direkt försvåra gymnasievalet. Vi tycker att det är viktigt att elever får en chans att i god tid förstå hur deras betyg kommer att påverka deras framtid, och menar att denna del behöver revideras för att fungera i praktiken.

Sammanfattningsvis tycker vi att utredningen tar upp viktiga frågor och har flera bra förslag, men vi ser ett behov av att stärka förutsägbarheten för eleverna och tydliggöra hur systemen ska fungera i praktiken både för elever och lärare.